

Наречението на новоизбраниот архијереј, со монашко име Гаврил, се извршило на 24.12.1977 година во црквата "Св. Ѓорѓи" во Чаир во Скопје. Со сослужението чиновначествало Неговото Блаженство Архиепископ Охридски и Македонски Г.Г. Доситеј, како и митрополитите Кирил, Ангелариј и епископот Горазд.

Тој бил седмиот по ред хиротонисан епископ по обновувањето на Охридската архиепископија - МПЦ (Доситеј, Наум, Климент, Методи, Кирил, Горазд и Гаврил).

По тој повод, тогаш Архиепископот Доситеј го најавил како "Таинствен" архијереј, според бројот седум што ја симболизира таинственоста на Црквата. Според тоа, Црквата нема да го изгуби значењето, таа ќе постои и натаму, биле зборовите на поглаварот Доситеј.

■ Пишува:
Кокан СТОЈЧЕВ

Секој од четворицата блажено упокоени архиепископи на возобновената Охридска архиепископија, односно Македонската православна црква, во наследство оставил некој аманет кој вечно ги задолжува свештениците и архијере-

јите на Црквата уште подлабоко и поживотворно да работат и да се борат против одродниците и непријателите на македонскиот народ и на македонската историја. Неговото Блаженство Г.Г. Гаврил го завештил своето дело - преводот на Светото писмо Библијата, потоа формирањето на Богословскиот факултет, доизградбата на Архиепископскиот соборен храм

"Св. Климент Охридски" во Скопје, возобновувањето на црквите и манастирите итн. Во оваа рамка се насочени животот и делото на дедото Гаврил, третиот Архиепископ Охридски и Македонски, кој бил еден од најголемите високи црковни великодостојници.

Пред да биде замонашен Архиепископот Гаврил го носел световното име Ѓорѓи Милошев. Тој бил роден на 17.4.1912 година во Скопје, а неговите родители, Никола и Евдокија, од Западна Маке-

брат и сестра. Поради ова, тој им се оддал на практичните студии, односно на лингвистиката, бидејќи сметал дека тоа било општополесна работа.

ИЗДАВАЧКА ДЕЈНОСТ

Во 1936 година дипломирал на Филозофскиот факултет во Скопје, отсек Германистика и славистика. Истата година станал професор на Државната трговска академија во Скопје, а подоцна и во Битола, каде што во 1940

"ТАИНСТВЕНИО АРХИЈЕРЕЈ" Б ПРЕТОЧИ ВО СВО

донија се доселиле во главниот град во 1905 година. Тоа било сиромашно, работничко, благочестиво и православно македонско семејство. Основно образование и реална гимназија завршил во Скопје.

"Дедото Гаврил многу ретко зборуваше за своето детство - велат неговите најблиски соработници - а во неговите спомени често свое место наоѓаа скопските храмови 'Св. Петка', 'Св. Богородица' и 'Св. Мина', каде ги минавал младешките години, посветен на молитви и на божји богослуженија".

Како одличен студент тој бил поткрепен со едногодишна стипендија, која му ја доделила скопската општина, а наставници по веронаука му биле Руси. За време на последните класови бил препорачан да учи теолошки студии. Но, поради смртта на татко му, Гаврил не можел да ја оствари својата желба, затоа што мајка му била невработена, а имал и малолетни

година се оженил. Во 1941 година предавал во Ваљево, но се префрлил во Белград каде останал сè до 8 ноември 1941 година. На празникот Св. Антониј го добил ѓаконскиот чин. Тоа се случило на почетокот на 1942 година во црквата "Св. Спас" во Скопје. Еден ден подоцна, на празникот Св. Атанасиј, бил именуван и во свештеник, но овој пат во црквата "Св. Константин и Елена". По три месеци свештеничка практика во Скопје, Г.Г. Гаврил бил поставен за парохиски свештеник во Велес. Во овој град добил сиромашна парохија, всушност во неа ретко се служело, бидејќи верниците немале пари за егзистенција. Црквата "Св. Богородица" велешани ја нарекувале влашка црква, затоа што повеќето Власи црквувале во неа, а некои од побогатите ја помагале парохијата. Како свештеник служел од 1.2.1942 до 1.2.1945 година, кога на овој датум отецот Ѓорѓи Милошев (Г.Г. Гаврил), во мантија ја отво-

рил гимназијата во Велес. Тој бил наставник, кој со голема љубов пристапувал во организирањето на наставата. Истата година учествувал и во Првиот црковно-народен собир во Скопје, на кој е донесена одлуката за обнова на Охридската архиепископија и создавање самостојна МПЦ. Бидејќи во тоа време црквата сè уште не била организирана, во 1946 година од свештенството на Велес и велешката околина бил избран за претседател на Духовниот одбор, чиј секретар

Неговиот биограф, отец Ацо Гиревски, меѓу другото, ни откри дека по повлекувањето од архиепископскиот трон, кое мина во неразјаснети околности за јавноста, иницијатива за која ќе зборуваме во друга пригода, дедото Гаврил од март 1993 година сè до смртта во 1996 година живеел во пост и молитви. Затворен во својот дом, далеку од очите на јавноста.

боти и да помага во издавачката дејност. Во период од 30 години отецот му се посветил на учебникарството и на просветителството, а прераснал во еден од најголемите покровители на убавиот и негуван македонски збор. Во

1946 година ја издал збирката народни песни "Галички свадбарски народни песни". Во 1959 година, во шест книшки, се издадени народните песни и приказни: "Јунак над јунаците", "Деца јунаци", "Кузман Капидан" итн. Истовремено тој и преведувал: "Атоми" од Петар Џон Левелин (1953), "Тајната на морското дно" од Петар Џунио (1960), "Патувањето во Зундевид" од Бено Плудра. Неговото Блаженство соработувало со многу списанија како, на пример, "Нов ден", "Иднина", "Театар", каде што објавил написи и есеи за поетите Кочо Рацин и Војдан Чернодрински. Архиепископот Гаврил е еден од првите кој се осврнал на делото на Кочо Рацин. Професорот Ѓорѓи Малишев (Г.Г. Гаврил) пишувал белеш-

ки и статии за модерната македонска литература на Кочо Рацин.

Во соработка со други автори тој објавил учебници и составил пет читанки за прво и за второ одделение, кои неколку пати биле преиздадени, како во 1953, 1954, 1955, 1956, 1957 и 1959 година. Овие учебници биле преиздадени на турски јазик во 1953 и во 1954 година, а на албански јазик во 1953, 1954, 1955, 1956 и 1958 година. Во 1954 година ја објавил книгата "Немска граматика". Ова го направил затоа што бил голем познавач на германскиот јазик и литература, за што се заинтересирал дури и Гетеовиот институт од Минхен. Речиси 30 години тој работел во "Просветно дело", каде што се занимавал со пишување, со критички осврти итн. Но, осврнувајќи се на животот и делото на Г.Г. Гаврил, повторно ќе се вратиме на неговата животна желба преводот на Библијата, процес кој почнал да се одвива веднаш по ослободувањето со печатењето на Апостолот (неделни и празнични апостоли, како и апостоли за разни црковни потреби на македонски јазик). Издавач на ова дело бил Иницијативниот одбор за организирање на МПЦ. Во 1967 година излегол од печат Новиот завет. Истата година тој заминувал за Лајпциг, Германија, каде три месеци работел на Институтот за јазик. Во 1970 година, од тогашниот претседател на Југословенската федерација добил Орден на тр-уд со златен венец.

ХИРОТОНИЈА

Кон крајот на 1977 година му починала сопругата, а отецот Ѓорѓи бил повикан од Неговото Блаженство Г.Г. Доситеј, возобновителот на Охридската архиепископија, односно на МПЦ, да прими епископски чин. Но, кандидатот отец Ѓорѓи Милошев го условил стапувањето во архијерејскиот ред со отворање Богословски факултет, кој бил една од неговите задачи или идеи. Тоа го направил затоа што факултетот има посебна важност за Црквата. За таа цел кон крајот на декем-

Т МАКЕДОНСКИ ИБЛИЈАТА ЈА Е ЖИВОТНО ДЕЛО

бил професорот теолог Стојан Христов. Подоцна отецот Ѓорѓи се поврзал со новоизбраниот Иницијативен одбор за организирање на МПЦ, чиј претседател бил протојерејот Нестор Поповски, со кого дејствувале на црковно-просветен план. Во тоа време ги издале Евангелијата и Апостолот, а продолжил да ја преведува Библијата, која претставува негово животно дело, особено откако бил преместен во Скопје, каде ја извршувал функцијата главен и одговорен уредник на Државното книгоиздателство на Македонија. Пред да дојде во Скопје во учебната 1948/49 година Г.Г. Гаврил бил ангажиран како наставник во Учителската школа во Битола. Од 30 септември 1949 година бил на служба во Скопје, во Државното книгоиздателство на Македонија, кое подоцна е преименувано во "Просветно дело". Иако Неговото Блаженство, било оддадено на Црквата, тогашните услови му налагале да ра-

ври 1977 година бил формиран Богословскиот факултет, чиј долгогодишен декан бил Г.Г. Гаврил. За седиште на Факултетот бил определен манастирот "Св. Јован Крстите" во Капиштец, во Скопје. Од тогаш до денес од овој Факултет излегле повеќе дипломирани теолози. Инаку, монашењето било извршено во архиепископскиот резиденцијален манастир "Св. Ѓорѓи" во Скопје, а го привеле митрополитот Кирил и јероѓаконот Дамаскин. Наречението на новоизбраниот архијереј, со монашко име Гаврил се извршило на 24 декември во црквата "Св. Ѓорѓи" во Чаир, во Скопје. Со сослужението чиновначествувало Неговото Блаженство Архиепископ Охридски и Македонски Г.Г. Доситеј, како и митрополитите Кирил, Ангелариј и епископот Горазд. Тој бил седмиот по ред хиротонисан епископ по обновувањето на Охридската архиепископија - МПЦ (Доситеј, Наум, Климент, Методи, Кирил, Горазд и Гаврил). По тој повод, тогаш Архиепископот Доситеј го најавил како "Таинствен" архијереј, според бројот седум кој ја симболизира таинственоста на Црквата. Според тоа, Црквата нема да го изгуби значењето, таа ќе постои и натаму, биле зборовите на поглаварот Доситеј. На 25 декември била извршена хиротонијата кога му бил врачен архипастирскиот жезол.

На 29.1.1978 година Гаврил бил интронизиран во Повардарски митрополит. Претставувањето на новиот архијереј се случило во Соборниот храм "Свети Пантелејмон" во Велес. Доаѓајќи на служба во оваа епархија се соочил со извесни тешкотии како, на пример, недостиг на свештеници, разурнати храмови, како и потребата за возобновување на православната религија во некои црковни општини каде што навлегувале други верски заедници. Тој најнапред ја осветил новоизградената црква "Свети Кирил и Методиј" во селото Еднокуево, Струмичко (10.5.1981), потоа ја осветил управната зграда со крстилница при црквата "Света Богородица" во Велес (21.

9.1981), црквата "Свети Кирил и Методиј" во селото Борисово, Струмичко (4.10.1981), а следната година на 9 мај 1982 година ја осветил црквата "Св. 15 Тивериополски маченици" во Струмица. На 12.7.1986 година во Соборниот храм "Свети Николај" во Штип, Неговото Блаженство Г.Г. Гаврил го востолчил сегашниот Архиепископ Стефан во Брегалнички епископ. Оваа судбина го следела и на

никот требало да биде уреден и чист во секој поглед. За време на проповедите Г.Г. Гаврил бил краток, едноставен, почллив, но и секогаш разбирлив, бидејќи барал да не се соблазнуваат верниците. За нив требало сè да биде умерено, а не здодевно. Дедото често потенцирал дека морало да има единство меѓу свештениците и верниците, а тоа го гледал во светата ефикарностија. Тој не дозволувал

4.10.1986 година кога во катедралниот храм "Св. Софија" во Охрид, со тајно гласање, претставниците на Изборниот црковно-народен собир го избрале Гаврил за трет поглавар на МПЦ. Дедото Гаврил често служел во црквите, но им забележувал на младите свештеници, кои не се придржувале до пропишаните богослужби. Архиепископот не бил строг човек, но во однос на носењето мантија често нагласувал дека свештеничката облека треба да биде скромна и секогаш чиста. Според него, свеште-

во текот на службата да се зборува во олтарот, а исто така, на ова свето место не требало да се "врткаат" други лица освен свештениците. Зошто? Дедото сметал дека Господ не ја примал лошата молитва, а со мислите, со срцето и со душата требало да се биде посветен кон живата светлина - Бог. Во 1989 година, по четири децении, Архиепископот Гаврил бил првиот црковен великодостојник, кој преку медиумите јавно им ги честитал Божикните празници на верниците. Исто така, тој е првиот македонски

архијереј кој ја обновил древната традиција - фрлање крст во реката Вардар за време на празникот Богојавление. Следната година, на 12 август 1990 година, Архиепископот Гаврил во сослужение на сите членови на Светиот синод на МПЦ и бројно свештенство го осветил архиепископскиот Соборен храм "Св. Климент Охридски" во Скопје. Овој храм почнал да се гради во 1972 година, а димензиите му се 36x36 метри и располага со корисна површина од околу 1.000 метри квадратни, и во него можат да се соберат 6.000 верници. Во придружната камбанарија, висока 45 метри, поставени се три камбани со тежина од 1.000, 500 и 300 килограми. Крстовите поставени на куполата од Светиот храм и на камбанаријата се високи 8 метри, а архиепископскиот трон е висок 3,5 метри. Веднаш потоа, на 15.8.1990 година, поглаварот на МПЦ, Г.Г. Гаврил заминал за Љубљана каде што во печатницата "Љубљанско дело" во Словенија ставил потпис на последната супер ревизија, неговото животното дело, кое цели 50 години го преокупирало, станува збор за Библијата која била отпечатена во 10.000 примероци. На 18 октомври истата година бил промовиран македонскиот превод од Библијата. Во февруари 1991 година, по повод опходот на светите мошти на Св. Климент Охридски низ Македонија, дедото Гаврил испратил послание до верниците. Во однос на прашањето за односот на МПЦ кон другите православни сестрински цркви Архиепископот Гаврил не бил индиферентен, туку напротив се залагал за решавање на проблемот, но по пат на братољубив дијалог. Во негово време почнале возобновените преговори со СПЦ за зближување на ставовите, меѓутоа поради веќе познатите ставови на СПЦ, тие не оделе во вистинска насока. Набрзо потоа дедото Гаврил поднел оставка, барем таква е официјалната забелешка, но од 1993 година до неговата смрт во 1996 година се повлекол во осамување.